

Ciment, turistes i espais naturals. Conversa amb **TERRAFERIDA**

L'illa de Mallorca és un indret de poc més de 3600 km² on l'ésser humà ha viscut una certa convivència al llarg del temps. L'arribada del turisme de masses ha modificat el diàleg entre humans i natura fins a convertir l'illa mediterrània en una macro mercaderia on tot - i la terra també - és a la venda. Conversam amb Terraferida per aclarir algunes idees.

ENTREVISTA PER J. MAÍZ

Què és Terraferida? Per què sorgeix el col·lectiu?

Al gener del 2015 un col·lectiu de 8 persones preocupades pel consum de territori i la conservació dels recursos naturals, decidirem obrir un compte de Twitter i Facebook. La idea era divulgar imatges i problemes ambientals, fent una crítica al model urbanístic i turístic depredador que tenim. La cosa va anar com un tir i poc després vam obrir un blog i un canal de telegram. El col·lectiu, els col·laboradors i els seguidors no han parat de créixer i ara ja ens hem constituït en associació, perquè sovint arriben denúncies greus i pensàvem que s'havien de registrar davant les administracions. Aquest estiu la cosa ens ha fuit de les mans, no ha passat un dia que no rebéssim imatges de denúncia de la massificació turística, per divulgar-les als nostres perfils. Intentam donar sortida al que ens envia la gent, que ara ja sap que pot comptar amb nosaltres per tenir un major impacte públic. No sabem què serem en ser grans, tot està obert. Però vaja, esteim molt contents de la resposta de la gent.

Quines diferències hi ha entre el vostre col·lectiu i els altres col·lectius ecologistes ja presents a Mallorca (GOB, Amics de la Terra,...).

Terraferida és un col·lectiu petit, sense socis, ni quotes fixes, ni pressupost (el 2016 l'hem passat amb uns 300 euros) ni professionals, ni local... Tot és treball voluntari en xarxa amb els col·laboradors, siguin coneguts o anònims, que ens fan arribar informació sobre temes ambientals. El GOB deu tenir uns 2.000 socis, un gran pressupost, professionals i 40 anys d'història. Terraferida pot desaparèixer demà matí i no passaria res, no som imprescindibles com el GOB o l'OCB. Sigui com sigui intentarem sumar

esforços, vivim una situació d'emergència ecològica sense precedents i tots podem fer alguna cosa, no importa la fórmula.

Com funcioneu?

Tenim un grup de telegram molt dinàmic, on hi participen unes 20 persones, que sempre està actiu. Entre tots miram d'estar al dia dels temes ambientals, cercam opinions de gent que controla temes, compartim informacions i via correu consensuam posicions sobre temes més complexos, elaboram documents i articles... Això té inconvenients, perquè és una mica caòtic, però evita desplaçaments, reunions interminables i haver d'estar sotmesos a estructures, que si bé són més sòlides, són pesades en molts aspectes. Per nosaltres també és nova aquesta manera de funcionar, el temps dirà com evoluciona.

El model econòmic de Mallorca i de les Balears genera un consum de territori, recursos,... gairebé depredador. En som conscients?

Les zones urbanes de Mallorca s'han quintuplicat els darrers 50 anys. De fet hem urbanitzat 7 vegades més en 60 anys que en els 4.000 anys anteriors. Les dades són bestials: El 1956 la superfície urbanitzada era de 48 km² i ara ja frega els 250 km². Aquesta economia ha devorat 1 hectàrea al dia durant 60 anys, i segueix igual. Terraferida vol que aquestes dades surtin del món acadèmic i que el públic les conegui, perquè darrere aquestes xifres no sols perdem un paisatge que ens agrada, també perdem terra fèrtil, sobirania sobre els recursos locals, ens feim més dependents de l'exterior i enterram la cultura pròpia davall tones d'enderrocs. És un mal negoci que cal capgirar.

Quina responsabilitat tenen les Institucions?

Fa 40 anys que es parla de canviar el model i si ens fixam, els partits progressistes han assumit aquest discurs. Ara bé, la realitat és que cap majoria ha volgut o ha pogut canviar-lo. Canviar el model passa per preservar el paisatge i els recursos, implica frenar la urbanització sobre territori no transformat, començar a eliminar places turístiques i fer una transició energètica per un escenari sense petroli, que ja arriba, t'has d'enfrontar a grans hotelers, grans constructors, alguns

bancs... que han acumulat molt de poder, i també a alguns milers de persones que viuen de l'especulació associada al creixement. Les institucions i les majories que les ocupen, els hi tenen por, potser més de la que toca. Esteim segurs que molta gent defensaria polítiques ambientals avançades. Fins al 2003 es van prendre mesures per salvar espais, ampliar la protecció, frenar urbanitzacions... després però, s'han imposat les polítiques neoliberals més bèsties a costa de capolar territori. I aquestes polítiques no s'estan revertint o sols es fa de manera parcial. És molt dur per exemple veure com PSOE, MES i Podem executaran projectes com el de l'autopista Campos-Llucmajor, a la que es van oposar durant dècades, cremant més terra i 42 milions d'euros públics.

És l'impost turístic una solució?

La primera ecotaxa, implantada l'any 2002, no era una vertadera taxa ambiental, però pensam que en general es va aplicar amb bon criteri (compra de finques emblemàtiques, demolició de bucs impactants, parcs naturals...). Amb els diners de la nova taxa es podrien fer grans coses, el problema és que el govern ha volgut accontentar a patronal i grans hotelers, que se'n duren una part del pastís. Que s'usi l'ecotaxa per posar rajoles noves a zones turístiques i fer promoció per dur més turistes és frau a la gent, i contradictori amb l'esperit de la taxa original que milers de persones vam defensar als carrers, als bars i al Parlament.

Teniu alguna proposta per solucionar aquesta situació?

Moltes! Modificar els plans urbanístics que permeten arribar als 3 milions de places (ara som 1 milió), per cada plaça turística nova 2 de baixa, prohibició d'edificar més xalets al camp (on queden 100.000 parcel·les edificables), moratòria de camps de golf i ports esportius, recuperar els Parcs Naturals i les seves plantilles, contenir l'onada de lloguer turístic il·legal, no fer més autopistes... Amb tot l'estalvi que suposa renunciar a ampliar infraestructures i recuperant els diners de la corrupció, podríem incentivar totes les activitats econòmiques que no suposin devorar més territori, que tinguin baix impacte ambiental i siguin socialment més justes.

Les massives manifestacions històriques de les Balears tenen relació amb la protecció i el conservacionisme d'espais naturals. Quin paper hi jugarà la societat civil?

Pensam que hi ha una enorme massa social, potser més gran que mai, que rebutja seguir creixent fins que això peti del tot. Molta gent confiava que el nou Govern recolliria aquesta sensibilitat, que ara ja és pura supervivència, però no és així. En 16 mesos no han estat capaços de proposar cap mesura potent per protegir

aquesta terra del ciment. La societat hi haurà de pressionar, perquè tenim una ocasió històrica de canviar moltes coses, i no la podem deixar passar.

L'arribada massiva i cada vegada major de turistes ha situat el debat de la massificació al dia a dia de les converses. Feines de denúncia com la que fa Terraferida o la publicació Tot Inclòs han avivat el debat. Però realment, el debat està al voltant de la quantitat o de la qualitat dels turistes com sembla proposar alguns?

Sí, i de més coses, però en primer lloc la quantitat, perquè l'augment de turistes els darrers anys és extraordinari i no ha suposat una millora de les condicions de vida de la gent, al contrari. Pitjor salaris, més saturació i recursos al límit. A partir de quants milions de turistes estaran satisfets, els qui controlen el turisme? No ho diuen, perquè mai hi estaran. Noltros pensam que l'objectiu ha de ser rebaixar aquestes xifres i redistribuir millor la riquesa, una cosa de la qual no volen sentir a parlar els qui al final de temporada col·loquen milers de milions als paradisos fiscals. Per altra part, alerta amb el "turisme de qualitat" perquè no està clar que ens convengui tant com diuen. Un turista mitjà gasta 250 litres/dia d'aigua, i un "de qualitat" prop de 800 litres/dia. No és increïble que no hi hagi dades irrefutables sobre quin tipus de turista és més convenient? En tot cas, la clau és una distribució de la riquesa justa i la rebaixa dels impactes del turisme.

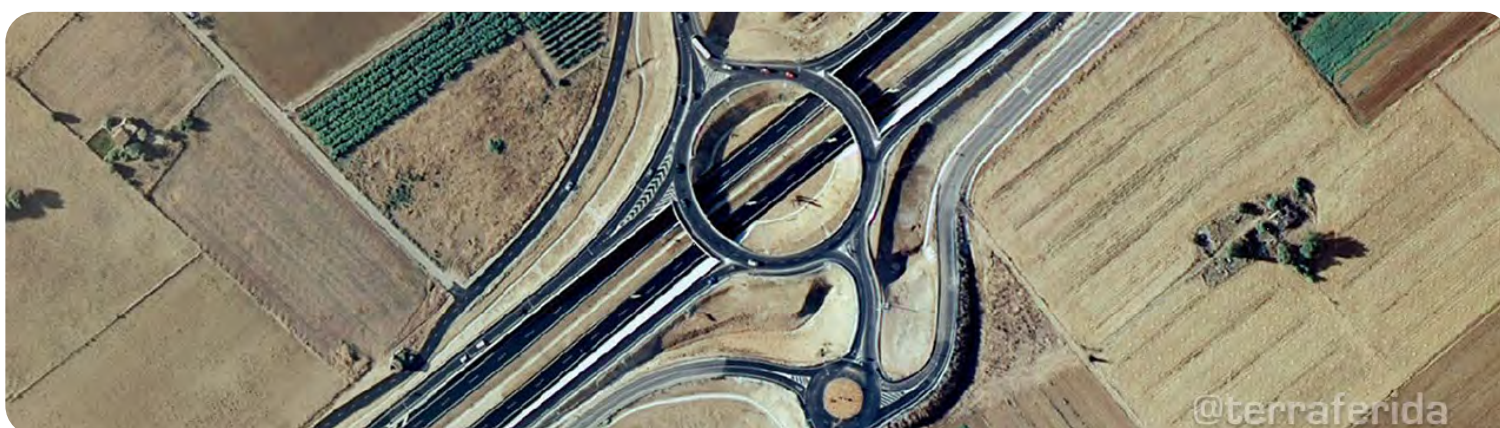
El consum del territori dels plans de carreteres, l'aposta per un transport públic privat, la creació de macro centres comercials i altres iniciatives privades fan de Mallorca quelcom més que una illa massificada de turistes, no?

El nostre model ha estat el del sí a tot, hotels, urbanitzacions, xalets a fora vila...i ara lloguer turístic arreu. A tot això, s'hi va en cotxe, evidentment. El geògraf Albert Quintana, va dir als anys 70 que si s'aplicaven els plans urbanístics, seriem una Illa-ciutat, i ho va endevinar, perquè ja gairebé ho som. Aquest model ens afecta en tots els aspectes i hi ha experts que alerten que s'està carregant l'economia de circuits curts, el petit comerç, molt de producte local, les relacions, una manera d'entendre la vida... Som un lloc únic encara, no hem de permetre esdevenir un lloc qualsevol.

La utilització de les platges de Cabrera convertides en un beach club, l'abocament d'aigües residuals a Son Bosc o la utilització d'aigua potable massiva per regar camps de golf,... certifiquen que hi ha certa impunitat?

La impunitat és brutal i és una cosa cercada, en part. M'explic. Com és possible que tinguem 450.000 places turístiques i sols 1 instructor i mig per tramitar milers d'il·legalitats? Els pagesos, en ecològic, tenen 1 inspector per cada

...p. 4

@Terraferida
terraferida.cat

p. 3...

150 productors. Ja veus la diferència. Com és que l'agència de disciplina urbanística té 1.200 expedients i no els resol? Com és que sols tenen 4 treballadors per controlar 700 km²? No es resol cap delictes ecològic greu fa anys, siguin pedreres, residus o aigua. Algú recorda cap actuació de la fiscalia de medi Ambient els darrers 5 anys? Fixau-vos que quan es descobreix una il·legalitat molt bèstia, la conselleria de torn fa una nota de premsa dient "s'ha obert expedient, els responsables podrien ser multats amb 100.000 euros". Després però, les sancions no se solen fer efectives, caduquen o minven fins a ser ridícules, per això mai hi ha notícies de tancament d'expedients i multes cobrades. Això no és Sicília, però la veritat és que Mallorca és bastant Napolitana. Ara hi ha alguns polítics bons

a la Conselleria de Medi Ambient, que volen redreçar part d'això, esperem que els deixin.

De fet, la gestió dels residus ha estat una mostra de les activitats poc clares que relacionen algunes empreses i institucions. Amagar i abocar residus, incinerar les restes de la nostra societat,... on és el límit?.

Aquí es fa negoci de tot: de l'habitatge, del sistema de residus i la incineració, dels residus de la construcció. Fixau-vos que sols la meitat dels residus d'obra va a parar al sistema legal, són dades del gestor Mac-Insular. La resta se'n va davall l'estora, a milers d'abocadors il·legals escampats arreu. Sembla que el responsable dels residus sigui "Toni Soprano". Com deia abans, hi ha prop de 500 expedients per abocaments de

residus i 1 sol instructor. Com punyeta no hi ha d'haver impunitat?

Per una altra banda. Les previsions de creixement demogràfic (no ja turístic) fan una valoració poc esperançadora. Les Balears fa temps que hem superat el milió d'habitants. La nostra societat està prou conscienciada de les limitacions de recursos a unes illes tan petites?

Lo suficient per acceptar mesures de decreixement sostenible que posin fre a l'onada turística i urbanitzadora, que s'alimenten una amb l'altra. Parlant amb la gent, amb bones, veus que la majoria té seny i està disposada a assumir canvis cap a una transició més ecològica, tots volem viure millor al cap i a la fi. Quan expliques a la gent que el Pla Territorial permet edificar fins als 3 milions de

places, es posen les mans al cap. Hi ha un factor de conscienciació brutal ara: teníem turistes 6 mesos i concentrats dins certs espais. Ara hi ha més turistes, més temps i escampats per tot el territori. Molta gent està dient prou, ho reflecteixen la majoria de les enquestes dels darrers 2 anys. El Govern i els Consells han de veure això, posant els turistes per davant de tot hi ha un risc de desencís molt gran, i no ens ho podem permetre. Hem votat partits, no a Iberostar ni a Mathias Kuhn. I sobretot no ens hem de resignar, queda molta terra fèrtil, viva, bella i val la pena defensar-la.

Els llibres són **EXCUSES**

PER UN FIRAIRES

La Fira del Llibre Anarquista de Mallorca sorgeix

com a proposta a inicis del 2013 amb les primeres passes de la Coordinadora Llibertària de Mallorca i en uns anys en què arreu de l'Estat aquest tipus d'actes s'estaven expandint i consolidant. A més a l'illa hi havia projectes editorials, llibreters i de distribució com Els Oblidats, Sa Botigueta, *transitant* i Es Fullet Perdut d'en Rotget que animaven el panorama literari.

En principi era una proposta més entre el mar de ponències i projectes que es volien engegar en aquells temps. Ben aviat ens adonarem del monstre que havíem creat. Assemblees, ponents, camisetes, *distris*, grups de cuina, bitllets, allotjament, préstecs, autofinançament, tríptics, paradetes, permisos, correus... i un extens etcètera que durant mig any conformen el nostre vocabulari quotidià. Tres dies de nirvis i esgotament, tot per no tenir ni temps per fullejar els llibres que hi ha. La pregunta seria: per què es fa idò? Doncs pel mateix que els pagesos es passen mesos cuidant l'hort: pels fruits que en surten.

Els principals beneficis que treim cada any de *sa Fira* no tenen a veure amb el balanç econòmic. L'organització, els aspectes tècnics, els debats entre bambolines sobre els formats dels actes o les qüestions de gènere, l'aprenentatge teòric, la creació de xarxes, amistats, relacions i espais de cures són, per a mi, de les collites més profitoses.

Sobre l'organització i les feines tècniques hem procurat durant els quatre anys de *sa Fira* distribuir, rotar i formar-nos en les tasques bàsiques de tot esdeveniment: difusió, economia, cuina, contacte, programació... Ja sigui a través de comissions o de

manera més informal s'intenta poder aprendre les unes de les altres, apoderar-nos i fer-ho nosaltres mateixes. Hi ha tasques que s'aprenen d'un any per l'altre, com portar la tresoreria o serigrafar camisetes, altres que necessiten anys i anys d'aprenentatge, com el disseny gràfic o el funcionament d'un equip de so, i algunes que ni amb dècades s'assoleixen, com fer una bona paella.

Quant als actes, any rere any hem volgut rompre amb la verticalitat de l'autor-públic, fomentar la participació, aconseguir profunditat en els debats i donar veu a altres formes d'expressió artístiques i literàries. Així doncs, la presentació de llibres són un acte més, no el principal. Les arts escèniques, la música, les taules rodones, les dinàmiques de discussió en petits grups, els tallers que entremesclen parts teòriques i pràctiques o les presentacions amb diverses autores són les que fan veure que hi ha vida més enllà del llibre d'assaig. A aquestes reflexions hi hem d'afegir també la transversalitat de la qüestió de gènere en les veus dels actes on malgrat tot encara ens queda un llarg camí per recórrer¹.

No obstant, res de tot això seria possible sense la xarxa de relacions i capacitats que es posen en marxa per *sa Fira*. Aquesta no és sols l'assemblea que la gestiona, és tot el gruix de gent que està als voltants d'aquesta. Tan imprescindible com la pròpia assemblea. Des de les que fan el pa, els grups de cuina o les que aferren cartells fins a la gent que fa torns de barra formen part de la tela d'aranya que sosté *sa Fira*. Una xarxa que s'estén més enllà de les fronteres insulars en tant que a *sa Fira* assisteixen companyes d'arreu amb qui també es teixeixen noves i diverses complicitats.

A més d'aquesta xarxa, es generen uns lligams molt més forts entre les persones que passen gairebé 6 mesos treballant juntes. Uns lligams que en ocasions esdevenen en perllongades amistats i el que sorgeixi...

Cosa que fa que amb els anys hàgim après a tenir cura col·lectiva de no cremar-nos, d'estar pendents les unes de les altres, d'oferir-nos pel que calgui i a rebre ajuda quan la necessitem.

Si he volgut expressar totes aquestes reflexions, que sempre es quedaran curtes, és perquè vegem la importància dels processos davant els resultats. A *sa Fira* els llibres són el de menys. Moltes de les coses que fem i aprenem durant *sa Fira* ens serveixen després en el nostre quotidià i en els nostres col·lectius. Els processos són armes de construcció col·lectiva i no els hem de menysprear. Els 3 o 4 dies que dura una Fira no són la culminació de res, són part d'un procés molt més ampli. El procés per l'autonomia, l'auto-organització i el suport mutu, el procés per l'anarquia.

A les meves amigues Firaires, amb vosaltres arreu.

— notes —

¹ Se'ns cola el patriarcat <<https://firallibreanarquistamallorca2015.noblogs.org/comunicats/sens-cola-el-patriarcat/>>

Amigues i Amics de **Francesc Tomàs i Oliver** els/les pots trobar a:

- Ciutat ~ Ateneu Llibertari Estel Negre
- Ciutat ~ Ateneu Talaiot Rebel
- Ciutat ~ Ca Ses Mopis
- Ciutat ~ CNT Palma
- Ciutat ~ Transitant
- Felanitx ~ Ateneu de Felanitx

- Mallorca ~ Assemblea Antipatriarcal
- Mallorca ~ Contrainfo.cat
- Mallorca ~ Coordinadora Llibertària
- Mallorca ~ Els Oblidats
- Manacor ~ Ateneu lo Tort
- Manacor ~ Col·lectiu Arrels

Menorca ~ Memòria Llibertària
Pollença ~ Ateneu Popular de Pollença

NOSALTRES?

Contacte: nosaltres@riseup.net
Tiratge ~ 250 exemplars gratuïts
Edita: *Blat del Pla Impressors*
DL: PM 1259-2016